

до наказу від _____ 2021 р. № _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра фінансів

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ А.Д. Діброва

№ 9 “15” червня 2021 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри фінансів

Протокол №9 від “10” червня 2021 р.

Завідувач кафедри

_____ Н. М. Давиденко

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП фінанси і кредит

Гарант ОП

_____ Л.М.Худолій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

спеціальність 072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

освітня програма Фінанси і кредит

Факультет (ННІ)_економічний

Розробники: к.е.н., доц. Лабенко О.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Фінанси природокористування (назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Освітньо-науковий рівень	другий	
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування	
Освітньо-наукова програма	Фінанси, банківська справа та страхування	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова (за вибором здобувача)	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ЄСТС	5	
Кількість змістовних модулів	2	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год	15 год
Практичні, семінарські заняття	30 год	30 год
Лабораторні заняття	- год	- год
Самостійна робота	105 год	105 год
Індивідуальні завдання	- год	- год
Кількість тижневих годин	4 год	4 год

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Фінанси природокористування» є вивчення фінансового механізму щодо володіння, користування та розпорядження природними ресурсами (мінімізації антропогенного впливу), як частини національного багатства. Також курс спряє ознайомленню з міждисциплінарними дослідженнями, що відображає сучасні тенденції в освіті та

науці.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- отримання знань про фінансові аспекти природокористування, управління процесом захисту природного середовища від шкідливого антропогенного впливу;
- знайомство з системою планування і прогнозування, моніторингу, обліку і контролю в галузі використання, відтворення та охорони навколишнього природного середовища;
- аналіз шляхів фінансового стимулювання раціонального природокористування, фінансування та кредитування природоохоронної діяльності;
- знання інструментів визначення розміру екологічних платежів, екологічних витрат виробництва, економічної ефективності природоохоронних заходів;
- встановлення причинно-наслідкових зав'язків між антропогенним впливом і станом навколишнього природного середовища, а також фінансового механізму компенсації завданих збитків;
- формування умінь комплексного вирішення проблем у сфері природокористування, з зіставленням антропогенного впливу та екологічних наслідків;

формування громадянської позиції свідомого і активного учасника процесу заощадження, примноження і раціонального використання природних ресурсів з метою забезпечення нормальних умов проживання і діяльності нинішнього і майбутніх поколінь.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні основи фінансів природокористування;
- основи функціонування національного фінансово-економічного механізму природокористування;
- систему платежів за користування земельними ресурсами (фіксований сільськогосподарський податок, плата за землю);
- особливості екологічного оподаткування;
- систему рентних платежів в Україні;
- суть, проблеми та перспективи екологічного страхування, екологічного маркетингу, екологічної сертифікації та ліцензування;
- шляхи підвищення ефективності природокористування на основі економічних методів управління;
- основні напрямки екологізації економіки України.

вміти:

- чітко обґрунтовувати понятійно-термінологічний апарат дисципліни «Фінанси природокористування»;
- застосовувати при прийнятті рішень фінансові методи, важелі, стимули, санкції;

- разом з теоретичними знаннями по даному предмету показати наявність практичного рішення еколого-економічних питань;
- розробляти і надавати еколого-економічну оцінку господарським рішенням;
- обчислювати суми податків та інших обов'язкових надходжень до бюджету держави та бюджетів територіальних громад (плати за землю, орендної плати, екологічного податку, рентних платежів, інших платежів за порушення природоохоронного законодавства);
- обґрунтовувати доцільність впровадження заходів щодо збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів;
- приймати ефективні рішення в управлінні фінансовими потоками у сфері природокористування, страхування екологічної безпеки та відповідальності.

Набуття компетентностей:

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 01. Здатність до критичного аналізу наукового доробку та формування наукового світогляду у сфері досліджень фінансів, банківської справи та страхування.

ФК 02. Здатність до постановки та вирішення наукових задач та проблем у галузі фінансів, банківської справи та страхування.

ФК 03. Здатність до здійснення наукових досліджень та отримання наукових результатів, що формують нові знання для розв'язання актуальних проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК 04. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК 06. Здатність впроваджувати результати власних досліджень в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК 07. Здатність до самовдосконалення та саморозвитку у професійній сфері, відповідальності за навчання інших при здійсненні науково-педагогічної діяльності та наукових досліджень в галузі фінансів, банківської справи та страхування.

ФК 08. Здатність використовувати методи дослідження процесів, що відбуваються в економіці, фінансових системах та реалізації комплексу заходів щодо підтримки та розвитку сфери фінансів, банківської справи та страхування.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Тема 1. «Фінанси природокористування як особлива галузь науки».

Завдання, предмет і метод фінансів природокористування. Фінансові методи стимулювання природоохоронної діяльності. Необхідність охорони навколишнього середовища. Державна політика в галузі охорони природи.

Тема 2. «Еколого-економічні інструменти».

Еколого-економічні показники: оцінки і ставки. Економічний інструментарій: роль у системі товарно-грошових відносин. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.

Тема 3. Форми еколого-економічних інструментів.

Податкові інструменти. Мита. Плата, платежі, збори. Штрафи. Субсидія. Дотація. Грант. Кредит. Виплати, відшкодування витрат. Прискорена амортизація. Цінові інструменти. Сприяння обмеження на ринку. Премія, нагорода, приз.

Тема 4. Екологічне страхування.

Умови екологічного страхування. Світовий досвід екологічного страхування. Поняття забруднення в екологічному страхуванні, класифікація збитків. Можливості проведення екологічного страхування в Україні.

Тема 5. Система екологічного оподаткування.

Механізм екологічного податку. Обчислення екологічного податку. Порядок обчислення збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту. Розрахунок розмірів компенсації збитків за наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Тема 6. Завдання, зміст і порядок охорони земель, грошова оцінка земель.

Поняття охорони земель. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. Розрахунок грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів.

Тема 7. Статистика навколишнього середовища та природних ресурсів.

Сутність і функції статистики навколишнього середовища. Аналіз статистики з охорони та раціонального використання водних ресурсів. Аналіз статистики з охорони атмосферного повітря. Аналіз земельних і лісних ресурсів.

Тема 8. Структура природоохоронної інфраструктури України.

Особливості та пріоритети інвестицій у відтворення навколишнього середовища. Зарубіжний досвід розбудови природоохоронної інфраструктури.

Тема 9. Принципи екологічного законодавства України та економіко-екологічна відповідальність.

Організаційно управлінський аспект екологічної безпеки. Екологічне нормування в системі правового регулювання природоохоронних заходів. Міжнародний досвід екологічного законодавства. Поняття і система екологічного законодавства України.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1.														
Тема 1. Фінанси природокористування як особлива галузь науки	1	16	1	2	-	-	13	17	1		-	-	13	
Тема 2. Еколого-економічні інструменти	2-3	16	1	2	-	-	13	17	1		-	-	13	
Тема 3. Форми еколого-економічних інструментів	4-5	16	1	2	-	-	13	17		2	-	-	13	
Тема 4. Екологічне страхування	6-7	16	1	2	-	-	13	17			-	-	13	
Тема 5. Система екологічного оподаткування	8-9	16	1	2	-	-	10	17	1		-	-	10	
Разом за змістовим модулем 1	80		5	10			62							
Змістовий модуль 2.														
Тема 6. Завдання, зміст і порядок охорони земель, грошова оцінка земель	10-11	12	1	2	-	-	9		1		-	-	9	
Тема 7. Статистика навколишнього середовища та природних ресурсів	11-12	16	1	2	-	-	13		1		-	-	13	
Тема 8. Структура природоохоронної інфраструктури України	13-14	16	1	2	-	-	13			1	-	-	13	
Тема 9. Принципи екологічного законодавства України та економіко-екологічна відповідальність	15	16	1	2	-	-	13			1	-	-	13	
Разом за змістовим модулем 2	50		4	8										
Усього годин	110													
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-		-	-	-		-	
Усього годин														

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1	Фінанси природокористування як особлива галузь науки Завдання, предмет і метод фінансів природокористування Фінансові методи стимулювання природоохоронної діяльності Необхідність охорони навколишнього середовища Державна політика в галузі охорони природи	2
2	Еколого-економічні інструменти. Еколого-економічні показники: оцінки і ставки Економічний інструментарій: роль у системі товарно-грошових відносин Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.	2
3	Форми еколого-економічних інструментів. Податкові інструменти. Мита. Плата, платежі, збори. Штрафи. Субсидія. Дотація. Грант. Кредит. Виплати, відшкодування витрат. Прискорена амортизація. Цінові інструменти. Сприяння обмеження на ринку. Премія, нагорода, приз.	2
4	Екологічне страхування. Умови екологічного страхування Світовий досвід екологічного страхування Поняття забруднення в екологічному страхуванні, класифікація збитків Можливості проведення екологічного страхування в Україні.	2
5	Система екологічного оподаткування Механізм екологічного податку Обчислення екологічного подарку Порядок обчислення збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту Розрахунок розмірів компенсації збитків за наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	3
6	Завдання, зміст і порядок охорони земель, грошова оцінка земель. Поняття охорони земель Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель Розрахунок грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів	3
7	Статистика навколишнього середовища та природних ресурсів.	2

	Сутність і функції статистики навколишнього середовища Аналіз статистики з охорони та раціонального використання водних ресурсів Аналіз статистики з охорони атмосферного повітря. Аналіз земельних і лісних ресурсів	
8	Структура природоохоронної інфраструктури України Особливості та пріоритети інвестицій у відтворення навколишнього середовища Зарубіжний досвід розбудови природоохоронної інфраструктури	2
9	Принципи екологічного законодавства України та економіко-екологічна відповідальність Організаційно управлінський аспект екологічної безпеки Екологічне нормування в системі правового регулювання природоохоронних заходів Міжнародний досвід екологічного законодавства Поняття і система екологічного законодавства України.	2
Разом		20

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Хто є платником екологічного податку?
2. Назвіть фінансові методи стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища
3. Яка мета екологічного страхування?
4. Чим відрізняються інвестиції природоохоронного призначення від інших напрямків і форм інвестування?
5. Охарактеризуйте ефективність застосування природоохоронних податків
6. Які мають переваги екологічні податки на ресурси над податками на забруднення?
7. Охарактеризуйте стимулюючу функцію платежів
8. Можливості проведення екологічного страхування в Україні
9. Дайте визначення сутності екологічного податку
10. Структура природоохоронної інфраструктури України

Тестові завдання

1. Фінанси природокористування – це:

- 1) наука про раціональне та ефективне використання природних ресурсів;
- 2) наука про організацію фінансування системи охорони навколишнього середовища;

- 3) міждисциплінарна наука, яка вивчає дослідження застосування природних ресурсів;
- 4) наука про раціональне та ефективне використання природних ресурсів, про організацію фінансування системи охорони навколишнього середовища;
- 5) всі варіанти неправильні.

2. Предмет природокористування – це:

- 1) відносини між природою та суспільством;
- 2) відновлення середовища існування людини;
- 3) використання природних ресурсів;
- 4) елементи та властивості природи;
- 5) комплекс взаємовідносин між природою та суспільством.

3. Фінансово-економічне стимулювання раціонального використання природних ресурсів здійснюється шляхом:

- 1) надання пільг при оподаткуванні підприємств;
- 2) надання пільг при кредитуванні, оподаткуванні, звільнення від оподаткування;
- 3) надання на пільгових умовах кредитів;
- 4) створення фінансових інститутів, екологічних банків, спеціалізованих банків;
- 5) все перераховане у пунктах 1,2,3,4.

4. Застосування екологічного податку сприяє:

- 1) покращенню природних умови;
- 2) збагаченню природних ресурсів;
- 3) поповненню державного бюджету;
- 4) зниженню рівня забруднення природного середовища;
- 5) все перераховане в пунктах 1,2,3.

5. Найважливішими складовими економічного механізму природокористування стали:

- 1) платежі за користування природними ресурсами;
- 2) збір за забруднення навколишнього середовища;
- 3) екоресурсні платежі;
- 4) платежі за користування природними ресурсами, збір за забруднення навколишнього середовища (екоресурсні платежі);
- 5) всі варіанти неправильні.

6. Штрафні платежі встановлюються:

- 1) в кратному розмірі відносно, нормативних показників, відносно величини недоодержаного прибутку;
- 2) фіксовано;
- 3) в кратному розмірі відносно нормативних показників;
- 4) відносно величини недоодержаного прибутку;
- 5) всі варіанти неправильні.

7. Фінансування заходів охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок:

- 1) державного бюджету та місцевих бюджетів;
- 2) коштів підприємств, установ організацій позабюджетних фондів;
- 3) добровільних внесків та інших коштів;
- 4) все перераховане у пунктах 1,2;
- 5) все перераховане у пунктах 1,2,3.

8. Порушення навколишнього природного середовища класифікуються як:

- 1) природні;
- 2) природні та антропогенні;
- 3) антропогенні;
- 4) всі варіанти неправильні.

9. Природокористування, як суспільно корисна діяльність людства, має декілька взаємопов'язаних між собою напрямків:

- 1) використання природного простору як сфери життя, розселення та розміщення виробничого потенціалу;
- 2) використання природних ресурсів з вилученням та без вилучення;

3) використання природного середовища як приймального відходів життєдіяльності, а також для розсіювання енергії;

4) варіанти всіх відповідей не правильні.

10. Природні ресурси класифікуються на:

1) реальні і потенційні;

2) вичерпні і невичерпні;

3) відновлювані і невідновлювані;

4) все перераховане у пунктах 1,2,3;

5) біологічні, земельні, водні.

11. За масштабами впливу порушення навколишнього середовища поділяються:

1) глобальні;

2) регіональні;

3) локальні;

4) глобальні, локальні, регіональні;

5) всі варіанти правильні.

12. Податковим законодавством визначені такі види екологічного податку:

1) за викиди в атмосферу стаціонарними і рухомими джерелами;

2) за викиди забруднюючих речовин у водні об'єкти;

3) за розміщення виробничих, побутових та інших відходів у навколишньому природному середовищі;

4) варіанти всіх відповідей правильні;

5) варіанти всіх відповідей не правильні.

13. Земельні відносини – це:

1) суспільні відносини щодо володіння, користування і управління землею як об'єктом господарювання і засобом виробництва;

2) володіння, користування і управління землею як об'єктом господарювання і засобом виробництва;

3) суспільні відносини щодо володіння і управління землею як об'єктом господарювання і засобом виробництва;

4) варіанти всіх відповідей не правильні.

14. Види інвестиційного податкового стимулювання включають:

1) прискорену амортизацію;

2) податкові пільги, інвестиційні податкові кредити;

3) прискорену амортизацію, податкові пільги, інвестиційні податкові кредити;

4) інвестиційні податкові кредити;

5) прискорену амортизацію, інвестиційні податкові кредити;

15. Рентні платежі за природні ресурси поділяються на:

1) відшкодування збитків, завданих природному середовищу і компенсацію за заподіяну шкоду;

2) плату за право користування природними ресурсами та плату за відтворення й охорону природних ресурсів;

3) плату за право користування природними ресурсами та плату за відтворення природних ресурсів;

4) платежі за забруднення навколишнього середовища та плату за право користування природними ресурсами;

5) компенсаційний платіж та плату за право користування природними ресурсами.

8. Методи навчання.

При викладанні дисципліни «Антикризове фінансове управління та фінансова безпека підприємств» передбачається застосування таких методів навчання як:

1. Репродуктивний.
2. Проблемного навчання.
3. Евристичний (частково-пошуковий).
4. Дослідницький.

9. Форми контролю.

10. **Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1 Фінанси природокористування - [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=476>

12. Рекомендована література

– основна;

1. Авраменко Н. Л., Шпильківська З. В. Шляхи удосконалення системи екологічного оподаткування в Україні. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 58–64.
2. Агροстрахування як фінансовий інструмент управління ризиками в сільськогосподарському виробництві / О. М. Лабенко, Ю. В. Золотар // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2015. - Вип. 222. - С. 246-254 . - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_2015_222_42
3. Андрущенко В. Л., Серебрянський Д. М. Історичне значення та фіскальна архітектура поземельного оподаткування. *Фінансове право*. 2014. № 3 (29). С. 30–36.
4. Артус М.М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки/ М.М. Артус // Фінанси України. – 2005. №5. – С.5459

5. Баліцька В.В. Фінансовий механізм: науковий та практичний аспект дослідження/ В.В.Баліцька // Наука та наукознавство. – 2007. №2. – С.712
6. Барський Ю. М. Фінансові інструменти стимулювання сталого розвитку регіону / Ю. М. Барський, В. Г. Поліщук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»: зб. наук. праць Луцьк. нац. техн. ун. – 2010. – Випуск 7 (25), Ч. 4. – С. 7–9.
7. Білик О. С. Впровадження енергозбереження на промислових підприємствах України як засіб формування еколого- інноваційних промислових підприємств. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2013. № 1. С. 96–100.
8. Бобох Н. М. Проблеми та перспективи становлення екологічного страхування в Україні. *Економіка в умовах сталого розвитку: контекст підприємств, регіонів, країн: матеріали міжнар. наук. конф., 20 листоп. 2013 р. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2013. С. 146–147.*
9. Борисова В.А. Регулювання фінансових потоків природокористування/ В.А. Борисова// Вісник Сумськ. нац. аграрного університету (Серія "Фінанси і кредит"). 2013. №1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vsnau_2013_1_9.pdf
10. Боровик О. Н. Економічний механізм екологічного регулювання суб'єктів підприємництва. *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2012. Вип. 9 (34). Ч. 1. С. 60–69.
11. Боронос В. Г. Фінансовий потенціал території у державній фінансовій політиці: методологія і практика управління: дис. ... д-ра. екон. наук : 08.00.08 / Сумський державний університет. Суми, 2012. 434 с.
12. Боронос В. Г., Карпенко І. В. Фінансові інструменти регулювання процесу реалізації екологічної політики розвитку регіону. *Mechanism of Economic Regulation*. 2012. № 4. С. 139–146.
13. Боронос В. Г., Савченко К. В. Критерії вдосконалення фінансового механізму управління інноваційним розвитком екологічного спрямування. *Проблеми управління інноваційним підприємництвом екологічного спрямування: монографія / за ред. О. В. Прокопенко. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. С. 202–224.*
14. Боронос В. М., Скляр І. Д., Котенко Н. В. Теоретичні засади управління фінансуванням публічних екологічних послуг: територіальний аспект. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2012. № 3. С. 91–102.
15. Брожко О. О., Сокотенюк С. М. Економічна безпека критичних інфраструктур України: сучасний стан та напрями покращення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4. С. 71–75.
16. Бублик М. І., Коропецька Т. О. Екологічний податок: конкурентна стратегія «зеленої» економіки України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 727. С. 408–415.
17. Бублик М. І., Коропецька Т. О. Екологічні платежі у системі національних рахунків: енергетичний підхід. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 722. С. 21–28.

18. Бут Ю. С. Досвід країн європейського союзу щодо застосування фіскальних інструментів в екологічній політиці. *Ефективна економіка*. 2011. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=729> (дата звернення: 12.02.2019).
19. Бутенко Є. В., Харитоненко Р. А. Прояви деградаційних процесів на землях України: причини і наслідки. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2014. № 1–2. С. 85–91.
20. Варламова І. С. Екологічне оподаткування як основа сталого розвитку національної економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 807–809. (
21. Веклич О. О. Екологічне оподаткування як механізм підвищення конкурентоспроможності національної економіки. *Проблеми формування та реалізації конкурентної політики* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Львів: АртДрук. 2013. С. 36–37.
22. Гнаткович О. Д. Економічне стимулювання раціонального використання і охорони земель. *Інноваційна економіка*. 2013. № 1. С. 128–130.
23. Голян В. А. Плата за природні ресурси в умовах децентралізації: інвестиційний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 7. С. 7–16.
24. Голян В. А., Андрощук І. І. Економічний механізм природокористування: рентна плата за користування надрами. *Бізнес Інформ*. 2017. № 8. С. 148–158.
25. Голян В. А., Бардась В. М., Довга І. А. Фіскальне регулювання використання та охорони водних ресурсів в Україні: основні тенденції, територіальна асиметрія, напрями конвергенції з передовим досвідом. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23. С. 13–22.
26. Голян В. А., Шубалий О. М. Трансформація системи фінансових відносин у лісовому секторі на засадах бюджетної економії та самоокупності. *Фінанси України*. 2015. № 12. С. 81–93.
27. Гринчишин Н. М., Мартин О. М., Петрова М. А. Роль екологічних податків у підвищенні рівня екологічної безпеки держави. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2013. № 7. С. 177–182.
28. Гулич О. І. Регулювання екологічної безпеки регіону: європейський досвід. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3. С. 145–152.
29. Дулік Т. О., Александрюк Т. Ю. Регулятивний вплив плати за землю на формування земельних правовідносин в Україні. *Вісник ДДФА*. 2012. № 1. С. 116–120.
30. Економіка довкілля і природних ресурсів: навч. посіб. / за заг. ред. П. Т. Бубенка. Харків: ХНУМГ, 2014. 280 с.
31. Економічна оцінка природного багатства України: монографія / за ред. С. І. Пирожкова, М. А. Хвесика. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. 396 с.
32. Звіти про виконання державного бюджету за 2013-2019 рр. URL:<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=217965>
33. Земельна реформа в Україні в контексті розвитку аграрної економіки та розвитку сільських територій. *Інститут розвитку аграрних ринків*. 2013. 21 с.
34. Ішук Л. І., Ніколаєва А. М., Пиріг С. О. Фінансове забезпечення

- сфери охорони навколишнього природного середовища у контексті сталого розвитку України та її регіонів. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 161–167.
35. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фондація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.
36. Кашенко О.Л. Менеджмент фінансових ресурсів природокористування в регіоні // Управління підприємницькою діяльністю / За ред. д.е.н. А.В. Чупіса. – Суми: Університетська книга. 1999. – 333 с.
37. Кашенко О.Л. Фінанси природокористування. – Суми: Видавництво «Університетська книга», 1999. – 421 с.
38. Кашенко О.Л. Фінансово-економічні основи природокористування. – К.: Вища школа, 1999. – 221 с.
39. Козьменко С. М., Волковець Т. В. Особливості екологічного оподаткування в зарубіжних країнах. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2012. № 1. С. 11–18.
40. Комеліна О. В., Щербініна С. А. Фінансування заходів з підвищення енергоефективності житлового будівництва на рівні регіону. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. № 12. 2014. С. 96–102.
41. Корінько І. В., Панасенко Ю. О., Рудий М. О. Енергозбереження та енергоефективність: монографія. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 163 с.
42. Костюк У. З. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні: сучасний стан та шляхи покращення. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 181–186.
43. Кривенко Л.В. Соціально-економічні інструменти забезпечення сталого розвитку/ Л.В.Кривенко // Механізм регулювання економіки. 2011. № 1. С.169173
44. Лабенко О. М. Важелі фінансового механізму у сфері природокористування / О. М. Лабенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2014. - Вип. 200(3). - С. 200-205
45. Латишева О. В. Екологічні інвестиції: сучасний стан та перспективи їх впровадження в Україні для забезпечення сталого розвитку держави. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1 (51). С. 59–65.
46. Левандівський О.Т. Фінансова політика держави у природокористуванні / О.Т. Левандівський // Економічні науки. Серія: облік і фінанси. – Випуск 7 (25). – Ч. 5. – 2010. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/En_oif/2010_7_5/2.pdf
47. Мартинюк І. В. Екологічний податок за розміщення відходів як інструмент забезпечення еколого-економічного розвитку країни. *Економіка та держава*. 2014. № 1. С. 72–75.
48. Марчук Ю. М. Фінансово-економічний механізм природокористування: сутність, складові та перспективи удосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 13– 18.
49. Матвійчук Н. М. Приоритеты реализации политики энергосбережения в Украине. *Научный журнал «Juvenis scientia»*. 2016. № 1. С. 97–100.
50. Матвійчук Н. М. Концептуальні підходи до інституційного

механізму природокористування. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2015. № 11. С. 136–144.

51. Матвійчук Н. М. Механізми фінансування енергозберігаючих заходів в Україні. *Збалансоване природокористування*. 2015. Вип. 3. С. 30–34.

52. Матвійчук Н. М. Напрями вдосконалення оподаткування землі в Україні. *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук: збірник матеріалів Міжнар. наук. практ. конф.*, 15 груд. 2016 р. Луцьк, 2016. С. 66–68.

53. Матвійчук Н. М. Проблеми екологічного оподаткування в Україні. *Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. Ч. 3*. Харків: ХНУБА, 2017. С. 273–275.

54. Матвійчук Н. М. Проблеми фінансування енергозберігаючих програм в Україні. *Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика* : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 трав. 2016 р. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 33–35.

55. Матвійчук Н. М. Стимулювання енергоефективності житлового сектору як запорука енергетичної безпеки України. *Теорія та практика менеджменту безпеки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, 18 трав. 2017 р. Луцьк, 2017. С. 197–198.

56. Матвійчук Н. М. Фінансове стимулювання енергозбереження в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України. Серія «Економіка природокористування»*. 2015. Вип. 25.7. С. 94–100.

57. Матвійчук Н. М., Манжеровська Д. Особливості мотивації та стимулювання ресурсозбереження в Україні. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України: матеріали Міжнар. відеоконф. молодих науковців, асп., здобувачів і студ.*, 9 листоп. 2016 р. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 56–58.

58. Матвійчук Н. М., Смоляр О. О. Особливості екологічного оподаткування в Україні в 2015 році. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України* : матеріали Міжнар. відеоконф. молодих науковців, асп., здобувачів і студ., 9 листоп. 2016 р. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. С. 58–60.

59. Матвійчук Н. М., Теслюк М. О., Захарчук Д. А. Особливості реалізації програм енергоефективності в м. Луцьку. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів*, 16–17 трав. 2017 р. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. С. 483–486.

60. Національна доповідь щодо завершення земельної реформи / за наук. ред. Л. Я. Новаковського. Київ: Аграр. наука, 2015. 48 с.

61. Новак У. П., Колінько Н. І. Сучасні тенденції екологічного оподаткування в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.8. С. 63–68.

62. Новицька Н. В. Причини і наслідки реформування екологічного податку в Україні. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. Сер.: Економіка, право*. 2011. № 1(52). С. 187–194.

63. Новицька О.В. Фінансовий механізм у сфері природокористування / О.В. Новицька // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка,

право). – №3 (46), 2009. – С. 68-72.

64. Проценко О. Л. Екологічне страхування: український аспект. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2012. № 2 (13).

65. Ряснянська А. М. Світовий досвід формування власності на землю. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 58–62. (дата звернення: 12.02.2019).

66. Сакаль О. В. Інструменти фінансово-економічного регулювання природокористування в умовах поглиблення інституціональних трансформацій. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 930–937.

67. Стефанків О. Фінансово-екологічна політика держави у сфері природокористування. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 1 (40). С. 106–112.

68. Сундук А. М. Аналіз змістовних характеристик фінансово-економічного регулювання у сфері природокористування. *Економіст*. 2017. № 12. С. 31–34.

69. Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні / [за наук. ред. акад. НААН України М.А. Хвесика, С.О. Лизуна; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»]. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 64 с.

70. Федчак О.М. Організаційно-фінансовий механізм раціонального природокористування при реалізації екологічної політики сталого розвитку / О.М. Федчак // Механізм регулювання економіки. 2008. № 4, Т. 1 С.169173

71. Хвесик М., Голян В., Бардась В. Формування нової моделі фіскального регулювання природокористування: інституціональні передумови, методологічне забезпечення та практичні рекомендації. *Економіст*. 2013. № 9. С. 4–13.

72. Ходаківська О.В. Економічне стимулювання як інструмент регулювання екологізації сільськогосподарського землекористування. *Економіка АПК*. 2015. № 8. С. 27–32.

73. Худолій Л.М. Фінансовий механізм розвитку агропромислової та природоохоронної сфер в умовах глобалізації / Л.М. Худолій // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – Вип. 168. – Ч. 2. – С. 205-210.

74. Шевчук І. Л., Даценко Т. С., Матвійчук Н. М. Особливості утворення та поводження з відходами у Волинській області. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів, 15–16 трав. 2018 р. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. С. 319–321.*

75. AHLERS, Christopher D.; CHANGE, Climate; DYER, Wesley. *Climate Finance. Regulation*, 2016, 49-53.

76. Bertl, Christoph. “Environmental Finance and Impact Investing: Status Quo and Future Research” *ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives* 5.2 (2016): 75-105.

77. BIRINDELLI, Giuliana, et al. Environmental Impact Investments in Europe: Where Are We Headed?. In: *Contemporary Issues in Sustainable Finance*. Palgrave

Macmillan, Cham, 2020. p. 151-175.

78. BREITENSTEIN, Miriam; NGUYEN, Duc Khuong; WALTHER, Thomas. Environmental Hazards and Risk Management in the Financial Sector: A Systematic Literature Review. *University of St. Gallen, School of Finance Research Paper*, 2020, 2019/10.

79. BRIDGE, Gavin, et al. Pluralizing and problematizing carbon finance. *Progress in Human Geography*, 2020, 44.4: 724-742.

80. Environmental tax revenues. *Eurostat*. URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_ac_tax&lang=en. (дата звернення: 12.02.2019).

81. GEPP, Adrian; HARRIS, Geoff; VANSTONE, Bruce. Financial applications of semidefinite programming: a review and call for interdisciplinary research. *Accounting & Finance*, 2020, 60.4: 3527-3555.

82. Innovative use of financial instruments and approaches to enhance private sector finance of biodiversity [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ec.europa.eu/environment/enveco/biodiversity/pdf/BD_Finance_summary-300312.pdf

83. KNOX, J., et al. Standardising Procedures for Environmental & Social Impacts to Stimulate Sustainable Land-Use Finance-Land Use Finance Programme Brief No. 1. 2020.

84. LEHNER, Othmar M. (ed.). *Routledge handbook of social and sustainable finance*. Routledge, 2016.

85. LINNENLUECKE, Martina K., et al. Emerging trends in Asia-Pacific finance research: A review of recent influential publications and a research agenda. *Pacific-Basin Finance Journal*, 2016, 36: 66-76.

86. LINNENLUECKE, Martina K.; SMITH, Tom; MCKNIGHT, Brent. Environmental finance: A research agenda for interdisciplinary finance research. *Economic Modelling*, 2016, 59: 124-130.

87. LUNDBERG, Sofia; MARKLUND, Per-Olov; STRÖMBÄCK, Elon. Is environmental policy by public procurement effective?. *Public Finance Review*, 2016, 44.4: 478-499.

88. Matviichuk N. M., Shulyk Y. V., Shmatkovska T. O. Financial incentives to energy saving in the housing sector of Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 1 (9). Ч 2. С. 32–39.

89. Matviichuk N. M., Shulyk Y. V., Shmatkovska T. O. Financial incentives to energy saving in the housing sector of Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 1 (9). Ч 2. С. 32–39.

90. PORFIR'EV, B. Green trends in the global financial system. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, 2016, 60.9: 5-16.

91. RAMIAH, Vikash; GREGORIOU, Greg N. (ed.). *Handbook of environmental and sustainable finance*. Academic Press, 2015.

92. SCHOLTENS, Bert. Why finance should care about ecology. *Trends in Ecology & Evolution*, 2017, 32.7: 500-505.

93. The World Meteorological Organization [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.wmo.int/pages/mediacentre/press_releases/pr_1002_en.html

94. Use of economic instruments and waste management performances [Електронни

й ресурс]. –

Режим доступу: ec.europa.eu/environment/waste/pdf/final_report_10042012.pdf

95. VOLZ, Ulrich. On the role of central banks in enhancing green finance. 2017.

– допоміжна

1. Конституція України. К. Преса України, 1997.
2. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 26.06.1991 р. із змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
3. Закон України «Про страхування» від 07.03.96 р. № 85/96 // ВВР, 1996 № 18.
4. Законодавство про охорону та використання атмосферного повітря // Екологія і закон: Екологічне законодавство України: у 2-х кн. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – Кн.2. – С.231–292.
5. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – К., 2003. – № 11.
6. Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України. – К., 2010. – № 59.
7. Податковий кодекс України // Офіційний вісник України. – К., 2010. – № 92.
8. Екологічний аудит: Посіб. з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / Шевчук В.Я, Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. та ін. – К.: Символ – Т, 1997. – 221 с.
9. Кашенко О.Л. Екологічний аспект категорій. - К.: Вища школа, 1999. – 89 с.
10. Nicolas A. Environmental Regulation of Real Property. – NY. – 2006.
Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України. / Азаров М.Я., Ярошенко Ф.О., Єфименко Т.І. та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 712 с.
11. *Герасимчук З.В., Вахович І.М., Каменська І.М. „Фінансова політика сталого розвитку регіону”:* Монографія. – Луцьк: ”Настир’я”, 2006. – с.48, с. 56-58.
12. *Гречко О.В. „Фінансовий механізм державного регулювання економіки регіону”.* Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Київ, 2004. – с.33.
13. *Аніщенко В.О. „До питання щодо вдосконалення теоретико-методологічних засад екологічного інвестування”*// Актуальні Проблеми Економіки 2007 №8 (74) – с.134.
14. *Царенко О.М. Толбатова С.В. Економіко-організаційний механізм забезпечення якості продукції АПК* // Науковий вісник аграрної науки Причорномор’я Миколаївської державної аграрної академії. У 2-х т – Миколаїв МДАУ, 2001. – Т.1. – с.204.
15. *Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку.* Документ підготовлено в рамках проекту ПРООН/ГЕФ „Оцінка національного потенціалу в сфері глобального екологічного управління в Україні”, Київ – 2007, – с.85.

13. Інформаційні ресурси

1. Державна фіскальна служба <http://sta.gov.ua/>
2. Державна агенція сприяння експорту <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/zed/>
3. World resource institute - <https://www.wri.org>

4. World wide fund www.wwf.org
5. Environmental finance - <https://www.environmental-finance.com>
6. Finance earth - <https://finance.earth>